

Concept-nota Dierenwelzijn De Bilt 2022

februari 2022

Inleiding

De laatste jaren is er in ons land sprake van steeds meer aandacht voor het welzijn van dieren. Dat geldt voor mensen in het algemeen, maar ook voor de overheid. Een belangrijke mijlpaal vormde in dat verband de totstandkoming van de [Wet dieren](#) in 2011. Daarin staan dieren niet langer ten dienste van de mens, maar wordt uitgegaan van de intrinsieke waarde van dieren én van het belang van hun welzijn, dat wil zeggen van de kwaliteit van hun leven.

Sinds 2011 zijn ook verschillende gemeenten beleid gaan vaststellen dat moet bijdragen aan het welzijn van dieren. In onze regio geldt dat onder meer voor Houten en Utrecht. Daarnaast heeft de Dierenbescherming aanbevelingen opgesteld voor gemeentelijk dierenwelzijnsbeleid.

GroenLinks De Bilt vindt het de hoogste tijd dat ook onze gemeente komt tot de vaststelling van beleid op het terrein van dierenwelzijn. Daartoe hebben we een werkgroep gevormd, bestaande uit Leyla Ummels-Çavuşoğlu, Yvo Kok-Palma, Veroniek Clerx en ondergetekende. De werkgroep heeft zich vervolgens verdiept in de genoemde aanbevelingen en ook hebben we de nota's van verschillende andere gemeenten onder de loep genomen.

De voorlopige versie van onze nota presenteerden we op 4 oktober 2021, Werelddierendag. Verschillende betrokken inwoners en deskundigen hebben die versie vervolgens van commentaar voorzien. De verwerking van alle reacties heeft geleid tot deze nieuwe concept-versie en we spreken de hoop uit dat deze nota ertoe leidt dat in de nieuwe raadsperiode ook het welzijn van dieren een volwaardig aandachtsgebied wordt in het gemeentelijk beleid.

Bilthoven, februari 2022

Henk Zandvliet,
Fractievoorzitter GroenLinks De Bilt

1. De Biltse fauna

De Bilt kent een enorme veelheid aan dieren, variërend van de fruitvliegjes in onze keuken tot bij wijze van spreken het paard van Sinterklaas. In deze nota maken we het onderscheid tussen vrij levende dieren, gezelschapsdieren en productie- en landbouwhuisdieren. Verderop gaan we daarop in.

Dieren zonder mens als 'eigenaar' noemen we in het wild of vrij levende dieren. In gemeente De Bilt wemelt het van in het wild levende dieren, mede door de diverse landschappen die de gemeente kent. De kleinste in het wild levende diersoorten hebben aan een paar vierkante meter genoeg (zoals kleine, niet-vliegende insecten), de grotere verplaatsen zich over tientallen kilometers (zoals hertachtigen), soms zelfs over duizenden kilometers (denk aan trekvogels), in veel gevallen met een tussenstop in gemeente De Bilt.

Vrij levende dieren dragen bij aan een levendige en groene gemeente, een goede reden om hun aanwezigheid te respecteren, te accepteren en waar nodig te bevorderen. Het bewustzijn van de burgers in gemeente De Bilt is daarbij van groot belang en de gemeente kan daar een rol bij spelen door middel van scholing en voorlichting. We komen daar in een later hoofdstuk op terug.

Er komen in gemeente De Bilt naar schatting meer dan 20.000 verschillende diersoorten voor: iedere stemmer bij de Biltse gemeenteraadsverkiezingen van 2018 zou gekoppeld kunnen worden aan een unieke diersoort! Insecten spannen de kroon en verder zijn er ongeveer 2.000 spinachtigen, circa 270 vogelsoorten en tientallen vissen- en zoogdiersoorten. De vrees is gerechtvaardigd dat de grote hoeveelheid diersoorten in De Bilt, de biodiversiteit, afneemt, deels door oorzaken (klimaatverandering!) die buiten de invloedssfeer van de gemeente liggen.

Zonder ingrepen door de mens zouden dieren, planten en hun leefomgeving zichzelf prima in stand houden. Sommige dieren worden door andere verdrongen of opgegeten dan wel bedreigd doordat de leefomgeving verandert; het is een dynamisch systeem of zoals men zou zeggen: 'de natuur'. Als de omstandigheden teveel veranderen en bepaalde diersoorten niet meer goed kunnen leven of zich voeden, zullen deze krimpen in aantal en uiteindelijk uitsterven. Voor zover verminderd dierenwelzijn het directe of indirecte gevolg is van menselijk handelen, is het verstandig daar als mens aandacht aan te besteden en waar mogelijk dat handelen aan te passen.

In de praktijk komen vrij levende dieren binnen en buiten de bebouwde kom regelmatig in het nauw door menselijke activiteiten zoals woningbouw, wegenaanleg, groenonderhoud en het gebruik van bestrijdingsmiddelen. Ruimtelijke ingrepen kunnen echter ook worden gedaan met als doel de leefomstandigheden van dieren minimaal in stand te houden of zelfs te verbeteren en zo op termijn een positief effect te bewerkstelligen voor de betreffende diersoort. Een goed voorbeeld vormen de faunatunnels onder de Utrechtseweg en de Biltse Rading, waardoor natuurgebieden voor dieren beter met elkaar worden verbonden en tot meer duurzame populaties van vrij in de natuur levende dieren kan worden gekomen.

1.1. Alle kleine beestjes helpen

De categorie 'kleine beestjes' bevat verreweg de meeste soorten en ook de meeste dieren. Alle insecten, spinnen en duizendpotigen dienen op een of andere wijze het ecosysteem: als voedsel voor veel andere dieren of als opruimers. Ook mijten bijvoorbeeld, waaronder de in huis levende huisstofmijten van ongeveer 0,2 mm, hebben een taak.

De laatste jaren heeft Nederland te maken gehad met massale bijensterfte. Vele soorten worden zelfs met uitsterven bedreigd en dat is nadelig voor de biodiversiteit, omdat bijen planten bestuiven. Oorzaken liggen in de teruggang van beschikbaarheid van stuifmeel, de oprukkende varroa-mijt (door de mens geïmporteerd uit Azië, komt voornamelijk voor in door mensen gehouden bijenkasten) en het gebruik van pesticiden. De consequenties van bijensterfte voor ons voedsel en onze leefomgeving zijn daarom groot.

Voor de instandhouding en de diversiteit van insectensoorten is het onder meer van belang om in te zetten op bij-vriendelijke beplanting zoals het aanleggen van bloemstroken langs akkers. Dit is niet alleen van belang voor de bestuivers maar ook voor de daarop geteelde gewassen. Daarnaast is het van belang te stimuleren dat inwoners in het buitengebied worden gestimuleerd om waar mogelijk dode bomen en takken of omgezaagde bomen en takken in een houtwal te leggen.

Ook in de woonkernen is het belangrijk beplanting aan te brengen die voor bijen en vlinders aantrekkelijk is. De gemeente De Bilt heeft op dit punt de afgelopen jaren flinke stappen gezet, maar hier ligt eveneens een taak voor bewoners, bedrijven, instellingen en woningverhuurders om tuinen op een natuurlijke en diervriendelijke wijze in te richten. Wat dat betreft zijn we blij met de ondersteuning door de gemeente van de Operatie Steenbreek, in samenwerking met de plaatselijke afdelingen van Groei & Bloei en het IVN. Het motto is: tegels eruit, planten erin! Dat wil zeggen: zoveel mogelijk verharding uit particuliere tuinen vervangen door bloeiende en gevarieerde beplanting die een fijne leefomgeving voor mensen en dieren bevordert. Daarmee wordt tevens een bijdrage geleverd aan de klimaatadaptatie. Tenslotte noemen we het initiatief vanuit het Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug om je tuin in te richten als een echte Heuvelrugtuin met soorten die hier al van nature voorkomen.

1.2. Vrije vogels

Alle vogels die van nature in het wild voorkomen op het grondgebied van de Europese Unie vallen onder de bescherming van de [Wet natuurbescherming](#). Desondanks zien we een grote afname van het aantal weidevogels, niet alleen in onze gemeente maar ook in de rest van het land.

Als gevolg van de intensieve landbouw zijn er veel verliezen van nesten en jongen en is er te weinig voedsel en beschutting voor jonge vogels. Ook het gebruik van landbouw-bestrijdingsmiddelen vormt een grote bedreiging. Het is daarom belangrijk dat goede weidevogelgebieden worden veiliggesteld. Het gaat vooral om gebieden waar de vogels succesvol hun jongen kunnen groot brengen. Maar om de teruggang van de weidevogels te stoppen, is een ander soort landbouw nodig. Dat vraagt om een omslag in denken en doen, niet alleen bij boeren, maar ook bij voedselproducenten en consumenten.

Tenslotte kan de plaatsing van windmolens op sommige plaatsen en voor sommige soorten een bedreiging vormen.

1.3. Vrij levende zoogdieren

In het algemeen is er bij de overheid veel aandacht voor de bescherming van vrij levende zoogdieren, zoals dassen en vleermuizen. Ruimtelijke plannen worden getoetst op de eventuele bedreiging voor hun leefgebied en waar mogelijk en nodig worden maatregelen getroffen. Toch zijn er nog verschillende knelpunten waar we in hoofdstuk 2 op terugkomen.

1.4. Waterdieren

De kwaliteit van het oppervlaktewater in de gemeente De Bilt wordt, afhankelijk van de locatie, bewaakt door een van de waterschappen. Deze controleren het water onder andere op botulisme en blauwalg en zij voeren een aantal werkzaamheden uit die bijdragen aan de voorkoming daarvan, waaronder het zoveel mogelijk verwijderen van dode dieren uit plassen en sloten, het baggeren en het beluchten van het water.

Wat het baggeren betreft zijn de waterschappen en ook de gemeente op grond van de Wet natuurbescherming verplicht eerst een gedegen onderzoek uit te voeren naar de aanwezigheid van beschermde diersoorten. Als dat het geval is, dient een ontheffing te worden verkregen van de provincie Utrecht. Een ontheffing is niet nodig als het gaat om regulier onderhoud in een gebied waarin uitsluitend algemene soorten voorkomen. Voorwaarde is wel dat er gewerkt wordt volgens een door het ministerie goedgekeurde gedragscode.

Baggeraars zijn geen fauna-specialisten en daarom is het van belang dat het uitvoeren van baggerwerkzaamheden in opdracht van de gemeente plaatsvindt conform de regelgeving in de Wet natuurbescherming.

2. Wij zitten elkaar soms in de weg

2.1. Overlast door dieren

Waar verschillende soorten in elkaars buurt leven, kan de ene soort last hebben van de andere en dat geldt zowel voor dieren als voor mensen. De moderne mens heeft een groeiende behoefte aan leefruimte en dat gaat veelal ten koste van die van dieren, en dan vooral die van vrij levende dieren.

Een dier kan eigenschappen hebben die door mensen als beschadigend, lastig of ongewenst worden beschouwd. Er is geen biologische definitie van een 'plaagdier' of van 'ongedierte' en die benamingen willen we niet hanteren in deze nota. Overigens worden deze dieren soms in een andere omgeving als zeer nuttig beschouwd.

Dat mensen bepaalde dieren als overlast ervaren, is in veel gevallen te herleiden tot de wijze waarop de mens heeft ingegrepen in het ecosysteem. Zo gedijt de eikenprocessierups in Nederland goed door de strak aangelegde lanen met eikenbomen en het rigoureuze maaibeeld waardoor deze rups nog maar weinig te duchten heeft van natuurlijke vijanden. Een ander voorbeeld is overlast door ratten, welke vaak het gevolg is van het dumpen van afval en voedsel op straat en in het openbaar groen.

Het 'oplossen' van door mensen ervaren overlast van dieren, niet alleen van eikenprocessierupsen en ratten, maar ook van ganzen, verwilderde katten en konijnen, is voor een deel de taak van de gemeente als beheerder van de openbare ruimte. Communicatie is daarbij een belangrijk instrument: denk aan gesprekken met mensen die in de omgeving dieren (overmatig) voeren. Maar ook voorlichting over hoe burgers zelf de door hen ervaren overlast kunnen voorkomen of wellicht anders over dieren kunnen gaan denken en er verstandiger mee omgaan.

Daarnaast bestrijdt de gemeente wespennesten in plantsoenen en gemeentelijke gebouwen. Daarbij is het uitgangspunt dat eerst onderzocht wordt in hoeverre er echt een risico bestaat voor de bevolking. Bijen worden in principe altijd met zorg behandeld. Wanneer zij zich in grote getale op een ongewenste plaats bevinden waar zij als overlast worden ervaren, wordt een imker verzocht de zwerm mee te nemen. Muskusratten worden door de waterschappen bestreden. Overige voor sommige mensen overlast veroorzakende dieren (bv. mieren) bestrijdt de gemeente alleen in gemeentelijke gebouwen.

Burgers kunnen overlast van in het wild levende dieren melden bij de gemeente. Ook kunnen ze bij de gemeente terecht voor advies over de bestrijding van ongewenste dieren. In het uiterste geval kan het helaas noodzakelijk zijn dat dieren worden gedood en in dat geval zal de gemeente altijd moeten kiezen voor de minst dieronvriendelijke methode.

In sommige delen van de gemeente leven verwilderde katten. Deze dieren weten zich prima te redden, soms met de hulp van mensen die de dieren bijvoeren of een slaapplek bieden. Zij kunnen echter voor overlast in de buurt (gaan) zorgen, niet in het minst voor andere dieren, met name vogels. De Dierenambulance Utrecht kan zwerkatten vangen, waarna zij worden gecastreerd of gesteriliseerd. Vervolgens kijkt het asiel of er een nieuw baasje kan

worden gevonden en als dat niet het geval is, worden ze teruggeplaatst op de vanglocatie. De reden is dat er in ons land onvoldoende opvangplekken zijn waar zwervkatten de rest van hun leven kunnen blijven en dat zo wordt voorkomen dat het territorium door een andere zwervkat wordt ingenomen en het probleem blijft voortbestaan.

Actiepunt 1: De gemeente zet zich in samenwerking met de Dierenambulance actief in om het probleem van zwervkatten in kaart te brengen. Daartoe ondersteunt zij vangacties en biedt, in het kader van haar wettelijke taak ten aanzien van zwervend aangetroffen dieren, kostendekkende financiële ondersteuning aan dierenartsen voor castratie/sterilisatie van verwilderde katten of de 14-daagse opvang van deze dieren.

2.2. Overlast door mensen

Zoals mensen overlast kunnen ervaren door dieren, kan andersom ook sprake zijn van overlast door mensen voor met name de vrij levende dieren. Een voorbeeld zijn nesten met nakomelingen die verlaten worden, omdat mensen de ouderdieren verstoord hebben. Zeker in het broedseizoen van vogels is het van groot belang dat de vogels niet worden verjaagd door menselijke activiteiten.

Hieronder besteden we aandacht aan een aantal speciale vormen van overlast die mensen veroorzaken voor dieren.

- ***Zwerfafval***

Ondanks de invoering van statiegeld voor plastic flesjes is zwerfafval nog steeds een enorm probleem. Zo sterven regelmatig koeien als gevolg van blikjes waarvan kleine stukjes via hun voer in de maag terechtkomen. De meeste zwerfafval bestaat opvallend genoeg uit sigarettenpeuken, waarvan er in Nederland jaarlijks meer dan 9 miljard worden weggegooid. In sigaretten zit nicotine, maar ook pesticiden, lood en arsenicum. Als een peuk in het water wordt gegooid, vervuult hij acht liter water. En het filter bestaat voor een deel uit plastic, dus dat wordt slecht of helemaal niet afgebroken.

In De Bilt worden regelmatig zwerfvuil opruimacties georganiseerd. Vooral aan de acties van Plog-it-up De Bilt doen flink wat mensen mee en terecht wordt dit initiatief volop gesteund vanuit de gemeente. Maar hoeveel acties er ook zijn, het allerbelangrijkst is natuurlijk het voorkomen van zwerfafval en de bewustwording bij mensen over de gevolgen van hun slordige gedrag.

- ***Vuurwerk***

Het afsteken van vuurwerk wordt door sommige mensen gezien als een leuke attractie, met name tijdens de jaarwisseling. Voor dieren (zowel vrij levende als huisdieren) en het milieu is vuurwerk echter een drama. Dieren ervaren stress door de knallen van het vuurwerk omdat hun gehoor veel scherper is dan dat van de mens. Ook kunnen ze door vuurwerk geraakt worden wanneer ze in de buurt zijn. Daarnaast veroorzaakt vuurwerk lucht- en bodemvervuiling, die eveneens hinderlijk kan zijn voor dieren. In verband met de coronamaatregelen was er de afgelopen twee jaar sprake van een landelijk vuurwerkverbod en wordt nu in Den Haag gediscussieerd over de vraag of dit permanent moet worden.

In De Bilt zijn vuurwerkvrije zones aangewezen in de nabijheid van kinderboerderijen en van voorzieningen voor kwetsbare groepen mensen. De aanwijzing vloeit voort uit de Algemene Plaatselijke Verordening (APV). Opmerkelijk genoeg laat de APV echter wel ruimte voor carbidschieten op Oudjaarsdag, bijvoorbeeld in het Leyense Bos.

Actiepunt 2: de ontheffingsmogelijkheid ten aanzien van carbidschieten in de APV (artikel 2:73 a, lid 2 t/m 4) wordt geschrapt.

- **Ballonnen**

In januari 2019 besloot de gemeenteraad van De Bilt dat het oplaten van ballonnen tijdens evenementen niet is toegestaan. Net als de ballonnen zelf zijn ook de lintjes waaraan deze vaak vast zitten, schadelijk: ze zijn niet afbreekbaar en blijven dus aanwezig in de natuur. Vogels en vissen zien plastic zwerfafval, lintjes en ballonnen voor voedsel aan en eten ze op. Soms sterven ze een langzame dood nadat ze verstrikt raken, of stapelt zich in de maag steeds meer plastic afval op. Om die reden is het gewenst dat de gemeente de inwoners hierover voorlicht en erop aandringt dat ook zij afzien van het oplaten van ballonnen.

- **Hengelen**

Vissen worden natuurlijk ook door grotere vissen en door vogels bejaagd, maar daarnaast zijn er mensen die de vissen via hengelgerei uit hun natuurlijke omgeving halen. Soms om na vangst weer teruggezet te worden (wat vaak alsnog leidt tot een vroege dood), soms om thuis op te eten. Volgens de website van Sportvisserij Nederland is het wat dierenwelzijn betreft goed te vergelijken met het houden van (landbouw) huisdieren. Dierenactivisten zijn tegen hengelen.

Om te mogen vissen in de Nederlandse binnenwateren, moet men beschikken over een VISpas. Daarmee kan men bijvoorbeeld vissen in de aangewezen wateren van de lokale hengelsportvereniging. HSV De Bilt verstrekt niet alleen vergunningen aan haar leden voor het hengelen, maar houdt in de gepachte wateren ook toezicht op vissterfte, de ecologie van het water en het beheer van de visstand. Ook zorgt ze voor toezicht en handhaving op de vergunning, de wijze van vissen en het materieel van de vissers. De vereniging heeft gedragsregels opgesteld waarin adviezen staan over hoe diervriendelijk om te gaan met vissen, waaronder het vissen met weerhaakloze haken.

- **Jagen**

Het doden van dieren in het wild is alleen acceptabel wanneer er dringende redenen voor zijn, bijvoorbeeld omdat het dier lijdt of omdat het dier bedreigend is voor de volksgezondheid is en doden de enige effectieve weg is. Alle andere opties moeten eerst overwogen of geprobeerd zijn.

Het doden van in het wild levende dieren als 'plezierjacht' is verboden. Volgens de huidige wet mag pas tot het doden van vrij levende dieren worden overgegaan wanneer sprake is van belangrijke schade aan landbouwgewassen of vee, of wanneer de openbare veiligheid of volksgezondheid wordt bedreigd en dan nog alleen wanneer er geen andere bevredigende oplossing is dan de jacht. In dat geval dient men te beschikken over een jachtakte en is bovendien een vrijstelling of ontheffing van de provincie nodig.

Actiepunt 3: de gemeente vraagt de RUD Utrecht om jaarlijks verslag uit te brengen over het toezicht op de regels inzake populatiebeheer, schadebestrijding en jacht op Bilts grondgebied.

3. Hoe kan de gemeente het welzijn van vrij levende dieren bevorderen?

Gemeenten zijn medeverantwoordelijk voor dieren binnen hun grenzen. De gemeente heeft bijvoorbeeld een zorgplicht voor dieren op het moment dat blijkt dat er niet meer voor ze gezorgd wordt. In het algemeen zijn de directe bevoegdheden van de gemeente echter beperkt, omdat de nationale regels vaak leidend zijn. Toch bieden de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) en de Wet aanpak overlast mogelijkheden om het een en ander aan dierenwelzijn af te dwingen. Zo mogelijk nog belangrijker is het voorwaardenscheppend beleid. De gemeente heeft immers natuurlijk wel veel te zeggen over de leefomgeving van vooral in het wild levende dieren. En ook daarover gaat deze nota.

Om de meest kwetsbare dier- en plantensoorten in Nederland te beschermen, zijn bepaalde activiteiten in principe verboden. Te denken valt aan het doden, vangen of verstoren van dieren of het verwijderen van planten. Dit is geregeld in de Wet natuurbescherming (Wnb) en toezichthouders en handhavers van de Regionale Uitvoeringsdienst Utrecht (RUD) zien er in opdracht van de provincie op toe dat deze regels worden nageleefd. De Wnb kent tegelijkertijd ook de mogelijkheid tot het opsporen en doden van dieren om (verdere) schade aan gewassen, natuur en andere dieren en risico's voor de veiligheid te voorkomen. Denk daarbij bijvoorbeeld aan de nijlgans en de muskusrat.

Opmerkelijk is dat in de beleidsstukken van de RUD op geen enkele manier melding wordt gemaakt van de wijze waarop het toezicht en de handhaving plaatsvinden. Wel beschikt de RUD over een milieuklachtentelefoon (0800 – 0225510), die 24/7 bereikbaar is en waar ook 'groene overtredingen' kunnen worden gemeld, zoals het verstoren van dieren of het dumpen van afval in de natuur.

Actiepunt 4: via de gemeentelijke website worden bezoekers geïnformeerd over de rol van de RUD in het kader van de Wet natuurbescherming en over het telefoonnummer voor het melden van overtredingen.

Vermeldenswaard is verder dat een deel van het Noorderpark door de provincie is aangewezen als ganzenrustgebied. Dat houdt in dat ganzen in de winterperiode niet opzettelijk mogen worden gestoord. De provincie ziet er onder meer op toe dat de rust- en foerageerfunctie van het gebied niet wordt verstoord door het wegnemen van het beschikbare gras.

Tot het bestaande beleidskader behoort, zoals aangegeven, ook de APV die hoofdzakelijk artikelen bevat om de overlast van 'hobbymatig' gehouden dieren te beperken. Daarbij gaat het niet alleen om overlast voor de mens, maar ook voor andere dieren. Een voorbeeld is de aanpak van gevaarlijke honden (artikel 2:59), die inhoudt dat de burgemeester in het geval van gevaarlijke honden kan besluiten een muilkorfplicht of aanlijnplicht met een korte lijn voor te schrijven. Andere voorbeelden betreffen het voorkomen van (geluid)hinder door dieren (artikel 4:5c) en het verbod om in natuurgebieden te rijden om natuur- of milieuwaarden te beschermen (artikel 5:33).

Hondenbezitters willen graag de mogelijkheid hebben om hun hond te laten loslopen. De honden worden dan niet alleen uitgelaten, maar kunnen ook uitgelaten zijn. Op dit moment zijn er 9 losloopgebieden ingericht. Uit diverse signalen blijkt wel dat veel mensen voorstander zijn van een duidelijker bebording en van verbodsbordjes op speelplekken. Ook leeft de wens dat de bestaande regels beter worden gehandhaafd. De geplande uitbreiding van de capaciteit van de boa's maakt het mogelijk om ook alerter te zijn op de naleving van de regels uit de APV.

Als het gaat om voorwaardenscheppend beleid, beschikt de gemeente onder meer over het instrumentarium in het kader van de ruimtelijke ordening. Zo worden in het kader van bestemmingsplannen uitspraken gedaan over het soort van bedrijvigheid, echter niet over hoe die bedrijvigheid uitgevoerd moet worden. Zodoende kan de gemeente boeren niet dwingen hun koeien in de wei te zetten om daarmee het welzijn van de dieren en de aantrekkelijkheid van het landschap te vergroten. Wel kan de gemeente door middel van bestemmingsplannen invloed uitoefenen op bepaalde ontwikkelingen. Zo kunnen via bestemmingsplannen megastallen worden tegengegaan of kan juist het gebruik van schuilstallen mogelijk worden gemaakt.

Op dit moment werkt de gemeente aan de ontwikkeling van een Omgevingsvisie die de basis gaat vormen voor de verdere planvorming in de fysieke leefomgeving. Het is van groot belang dat al in de Omgevingsvisie ruim aandacht is voor dierenwelzijn. Met name wat betreft vrij levende dieren (en planten) zou de gemeente bijvoorbeeld voor een 'Basiskwaliteit natuur' kunnen gaan om daarmee een echte kwaliteitsimpuls te geven aan de natuur. Daarbij zou er bijvoorbeeld aandacht kunnen zijn voor een goede recreatiezonering van (natuur) gebieden inclusief rustgebieden voor in het wild levende dieren.

In een volgende fase komt er een Omgevingsplan dat op termijn in de plaats komt van de nu nog geldende bestemmingsplannen. In dat Omgevingsplan zal goed moeten worden gekeken naar de mogelijke nadelige consequenties van bepaalde ruimtelijke ontwikkelingen voor beschermde inheemse soorten. Daarnaast zal ook rekening moeten worden gehouden met mogelijke nadelige effecten van die ontwikkelingen op de biodiversiteit in het algemeen.

Actiepunt 5: De gemeente draagt er zorg voor dat diegenen die ruimtelijke ingrepen doen of hierbij betrokken zijn, goed op de hoogte zijn van de geldende gedragscode en volgens deze code werken. Dit geldt zowel voor externen als voor eigen werknemers.

Actiepunt 6: In het geval van ruimtelijke ingrepen worden zoveel mogelijk compenserende en/of mitigerende maatregelen getroffen, waardoor schade aan flora en fauna verder wordt beperkt. De gemeente bevordert het natuurinclusief bouwen, verzamelt informatie over soorten (mede met behulp van lokale natuurorganisaties en -deskundigen) en geeft het goede voorbeeld door bij werkzaamheden in de openbare ruimte de gedragscodes te hanteren van de Wet natuurbescherming.

Actiepunt 7: De gemeente besteedt in het op te stellen Omgevingsplan ruim aandacht aan dierenwelzijn en soortenbescherming.

3.1. Bomenbeheer

Zeker in deze tijd van klimaatverandering is een boom waardevoller dan ooit. Bomen zijn onmisbaar voor het afvoeren van hemelwater, ze nemen CO₂ op en leveren zuurstof, bomen voorkomen hittestress en helpen bij de afwatering. Kortom: in deze tijd waarin hittegolven en regenstormen steeds normaler worden, zijn bomen extra belangrijk.

Sinds 1 april 2021 geldt in de gemeente De Bilt een nieuw bomenkapbeleid. Alle bomen in de bebouwde kom vanaf 80 centimeter omtrek (gemeten op 1 meter 30 hoogte) mogen niet meer gekapt worden zónder voorafgaande kapvergunning. De vergunning-aanvraag wordt door de gemeente aan een aantal criteria getoetst, waarbij onder meer de 'groenwaarde' van belang is. Gedurende 6 weken kunnen belanghebbenden bezwaar maken. Wordt de vergunning toegestaan, dan geldt een herplantplicht, d.w.z. de eigenaar moet een nieuwe boom planten of een afdracht doen in het nieuw opgerichte 'bomenfonds'. Het illegaal kappen is overigens een economisch delict en valt onder het strafrecht. En een hovenier die in opdracht een boom kapt zonder vergunning is daarmee medeplichtig.

3.2. Bladbeheer

Nog steeds wordt in het najaar zowel door sommige inwoners als in opdracht van de gemeente boombladeren verwijderd met behulp van (benzine) bladblazers. Deze veroorzaken zowel veel geluidsoverlast als luchtverontreiniging en vormen daardoor veel dieren en mensen een grote bron van irritatie. De overlast beperkt zich niet tot lawaai en luchtkwaliteit. Onder meer insecten, slakken en kleine zoogdieren als egels hebben rustend blad nodig als schuilplek, voor voedsel en om te overwinteren. Vogels zijn vervolgens voor hun voedsel weer afhankelijk van veel kleine dieren die tussen gevallen blad overwinteren.

De gemeente moet niet streven naar een haast steriel schoon geblazen openbare ruimte, maar kiezen voor een inspanning die aansluit bij wat nodig is om wezenlijke overlast tegen te gaan. Dat betekent dat daar waar bladeren gevaar opleveren, deze dienen te worden weggeveegd en zo mogelijk verzameld op plekken waar ze weer tot voedsel en onderkomen kunnen dienen voor dieren. Daarnaast is het van belang om plekken aan te wijzen waar particulieren bladeren kunnen neerleggen in aanvullende hout/bladwallen.

3.3 Verkeersveiligheid voor dieren

In het kader van het verkeersbeleid is de verkeersveiligheid terecht altijd een belangrijk speerpunt. Daarbij gaat het stevast over de veiligheid van mensen en met name kinderen als weggebruiker en is er weinig oog voor de dierlijke weggebruikers. Overstekende egels, dassen, padden en andere dieren lopen echter nogal eens gevaar, met name daar waar harder wordt gereden dan 30 km/uur. In 2022 gaat De Bilt het Gemeentelijk Verkeer- en Vervoerplan (GVVP) herzien en dat is een goed moment om hierin ook ruim aandacht te gaan schenken aan de positie van dieren. Zo is het bijvoorbeeld gewenst om waarschuwingsborden te plaatsen op plekken waar ruiterpaden kruisen met wegen of fietspaden.

3.3. Diervriendelijke ingrepen/aanpassingen

In plaats van een hoge beschoeiing kunnen ook aflopende oevers worden gecreëerd, zodat amfibieën en watervogels, maar ook andere dieren, gemakkelijk in en uit het water kunnen komen. Deze dier- of natuurvriendelijke oevers bieden tevens goede schuilplekken voor (jonge) vissen en amfibieën en fungeren als ei-afzetmogelijkheden voor deze dieren. De laatste jaren zijn diverse van zulke natuurvriendelijke oevers gerealiseerd.

Een vergelijkbare situatie in het straatbeeld zijn straatkolken (putten) die regenwater afvoeren. De openingen naar deze putten zijn zo groot dat sommige dieren hierin kunnen vallen. Het gaat dan met name om de gewone pad, bruine kikker, bastaardkikker en kleine watersalamander. Vooral tijdens de voorjaar- en zomertrek van en naar voortplantingswateren vallen dieren in de put. Eenmaal in de put gevallen, kunnen zij er niet meer zelf uit klimmen. Het aanbrengen van een trappetje in de put of begroeiingsdoek kan een oplossing zijn. Momenteel lijken de kosten van de geboden oplossingen in verhouding tot het aantal dode dieren vrij hoog te zijn. De gemeente zal de ontwikkelingen op dit gebied wel volgen.

Actiepunt 8: De gemeente onderzoekt mogelijke locaties voor de realisatie van natuurvriendelijke oevers. Tevens wordt nagegaan of en waar het zinvol is kikkertrappen in putten en straatkolken toe te passen, inclusief de financiële consequenties.

3.4. Evenementen met dieren

De gemeente De Bilt heeft zelden te maken met evenementen waarin dieren optreden, zoals circussen of veemarkten. Dat wilde dieren optreden in het circus wordt ook steeds meer een zeldzaamheid. Toch kennen we in onze gemeenten bijvoorbeeld de paardenpolo-evenementen in Groenekan en de activiteiten met pony's of ingespannen paarden op Koningsdagen.

Actiepunt 9: Voor evenementen waarbij dieren zijn betrokken, wordt alleen toestemming verleend als deskundig (gemeentelijk) toezicht of handhaving gegarandeerd is.

4. Dieren in nood

De gemeente is wettelijk verantwoordelijk voor de opvang van dieren in geval van een huisontruiming, arrestatie of (gedwongen) opname van de eigenaar. Huisdieren kunnen dan onverzorgd achterblijven in de woning van de eigenaar en de opvang van dieren bij familie of kennissen van de eigenaar is soms niet mogelijk. In zo'n geval geldt conform de Algemene wet bestuursrecht een wettelijke verplichting voor de gemeente om deze dieren tijdelijk (maximaal 13 weken) op te vangen of te herplaatsen.

De gemeente De Bilt betaalt niet mee aan de kosten voor dergelijke opvang (feitelijk pensionkosten), tenzij de eigenaar om wat voor reden dan ook niet in staat is te betalen of niet meer te achterhalen is. Om de opvang of herplaatsing goed te regelen, is het van belang dat hierover afspraken worden gemaakt tussen de diverse hulpdiensten die hierbij betrokken zijn, zoals politie, sociale hulpdiensten en opvangcentra.

Ook hebben gemeenten de wettelijke verplichting om zwervend aangetroffen dieren met een vermoedelijke eigenaar op te vangen en te verzorgen. De gemeente De Bilt heeft hierover afspraken gemaakt met de Stichting Dierentehuis Zeist en de Dierenbescherming. Dierentehuis Zeist vangt voor de gemeente de honden en katten op, de Dierenbescherming zorgt voor de opvang van alle overige dieren met een vermoedelijke eigenaar, zoals konijnen, cavia's en ratten.

In de overeenkomsten zijn afspraken vastgelegd over onder andere de vergoeding die de gemeente betaalt voor de opvang van dieren. In het geval van dieren die niet naar de eigenaar teruggaan, betaalt de gemeente alleen de kosten voor de opvang van de eerste 14 dagen. Als de dieren weer met de eigenaar kunnen worden herenigd, dan zal de eigenaar de kosten voor de opvang moeten betalen. Na de eerste 14 dagen gaat het dier over naar het dierenasiel en mag tot herplaatsing worden overgegaan. Sporadisch worden in De Bilt ook reptielen of exotische dieren aangetroffen. Deze worden opgevangen door gespecialiseerde opvangcentra.

Ook in het wild levende dieren kunnen in nood raken: ze kunnen bijvoorbeeld komen vast te zitten in prikkeldraad, gewond raken door het verkeer of hoogspanningsmasten, worden vergiftigd of vastvriezen in het ijs. Gemeenten hebben vanuit de Wet natuurbescherming een zorgplicht voor in het wild levende dieren. Vaak zal de vinder van een gewond dier een dierenambulance inschakelen. Vervolgens zal het dier overgebracht worden naar een professioneel opvangadres of worden bevrijd en teruggezet in de vrije natuur. In het geval van ernstige verwondingen wordt een beroep gedaan op een dierenarts.

Hoewel het vervoer van gevonden dieren niet tot de wettelijke taken van de gemeente behoort, neemt de gemeente de kosten voor het vervoer naar een dierenarts of de opvang in Zeist wel voor haar rekening. In 2019 zijn hierover nieuwe afspraken gemaakt en de structurele kosten, begroot op € 7500, komen ten laste van de wijkserviceteams.

Net als elders komt het soms ook in de gemeente De Bilt voor dat dieren worden mishandeld. Gevallen van mishandeling kunnen via het landelijke meldnummer 144 aan de politie doorgegeven worden. Signaleren en waarschuwen kan helpen om erger te voorkomen en geeft de eigenaren van de dieren de kans om de omstandigheden te verbeteren.

Actiepunt 10: De gemeente brengt het landelijk meldpunt dierenleed (tel. nr. 144) onder de aandacht van de inwoners.

Actiepunt 11: De gemeente vraagt bij de bewoners aandacht voor het doorgeven van vermoedens van dierenmishandeling en onderzoekt de mogelijkheid gevallen van dierenmishandeling te laten registreren door politie en dierenartsen.

Actiepunt 12: De gemeente vraagt de politie om een kopie van de meldingen van dierenmishandeling en dierenleed in de gemeente De Bilt. Zodoende is er zicht op het aantal gevallen van dierenmishandeling en kan de gemeente wellicht actie ondernemen.

Volgens de Wet veiligheidsrisico's heeft de brandweer (onder bevel van de burgemeester) tot taak te zorgen voor de veiligheid van mens én dier. Om naast het welzijn en de veiligheid van mensen, ook die van dieren te waarborgen in het geval van een ramp, is het belangrijk dat de Veiligheidsregio Utrecht in het crisisplan maatregelen opneemt voor de veiligheid van alle dieren.

Actiepunt 13: De gemeente dringt erop aan dat bij herziening van het Regionaal Crisisplan in 2022 ook maatregelen worden opgenomen voor de veiligheid van dieren in afstemming met Dierentehuis Zeist en de Dierenbescherming.

5. Gezelschapsdieren

In De Bilt worden 50 tot 100 duizend dieren voor hun gezelschap of uit liefhebberij gehouden. Tot deze gezelschapsdieren worden onder andere honden, katten, cavia's, konijnen, vogels, reptielen, amfibieën en vissen gerekend. Voor het beleid rond hobbymatig gehouden landbouwhuisdieren zoals schapen, geiten, paarden en kippen wordt verwezen naar hoofdstuk 6.

In veel gevallen krijgen al deze dieren een goede en liefdevolle verzorging. Toch hebben asielen en opvangcentra jaarlijks te maken met vele dieren in de opvang, doordat veel gezelschapsdieren in een impuls in huis worden gehaald, specifieke kennis over verzorging en aard van het dier ontbreekt en kosten voor de zorg hoger oplopen dan gedacht. Opvangcentra zitten vooral in de zomermaanden bijna helemaal vol en soms worden dieren ook gedumpt.

Voorlichting kan ervoor zorgen dat mensen geen aankopen doen waar ze later spijt van krijgen en dat zij goed voor de dieren zorgen. Hier ligt een belangrijke preventieve taak voor de gemeente. Die kan ertoe bijdragen dat bewoners een dier aanschaffen dat niet bij de woon- of leefsituatie past, wat dierenleed voorkomt en geld bespaart. Daarnaast moet het voor bewoners duidelijk zijn waar zij met hun huisdieren naartoe kunnen als er problemen ontstaan, bijvoorbeeld door ziekte of opname in een zorginstelling. De overheid komt als verantwoordelijke in beeld wanneer de eigenaar, om welke reden dan ook, zijn of haar verantwoordelijkheid niet kan of wil nakomen en het welzijn van het dier in gevaar komt.

Actiepunt 14: De gemeente verzoekt MENS De Bilt om mee te helpen om vrijwilligers te koppelen aan inwoners die (tijdelijk) niet meer volledig voor hun eigen huisdier kunnen zorgen, zodat het dier toch thuis kan blijven wonen en er hulp aan huis komt voor een dier.

De laatste jaren is er veel discussie over de vraag in hoeverre het verantwoord is om katten buiten te laten lopen gelet op de miljoenen andere dieren die daar jaarlijks het slachtoffer van worden. Zo lijkt bijvoorbeeld de dramatische afname van het aantal merels mede het gevolg van het toegenomen aantal katten. Er zijn zelfs juristen die stellen dat het buiten laten lopen van katten illegaal is. Onder de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn is Nederland immers verplicht om bepaalde soorten en hun leefgebieden te beschermen, en mogelijke bedreigingen te beperken.

Het schadelijke effect van loslopende katten zou beperkt kunnen worden door de kat letterlijk de bel aan te binden. Dit is echter voor de gemeentelijke overheid niet afdwingbaar en al helemaal niet handhaafbaar. Het komt dus vooral aan op de bereidheid van de eigenaren om deze maatregel te treffen dan wel de kat of katten binnenshuis te houden.

5.1. Sociale hulpverlening

Sinds de veranderingen in de Wet maatschappelijke ondersteuning die in 2015 zijn aangebracht, heeft de gemeente meer verantwoordelijkheden gekregen richting burgers met een ondersteuningsaanvraag. Omdat de ondersteuning op maat geboden wordt, is er meer contact tussen de gemeente en de burger. Zo vindt in veel gemeenten het 'keuken-tafelgesprek' plaats door sociale wijk- of buurtteams. De sociale hulpverlener, die hierdoor

vaker achter de voordeur komt, speelt een belangrijke rol in de signalering van sociale problematiek.

Huisdieren zijn tenslotte onderdeel van het huishouden en spelen een belangrijke rol in het leven van de burger. Denk hierbij aan de signalering van het onthouden van medische zorg of voeding aan het huisdier door financiële tekorten of gebrek aan aandacht voor en verzorging van het huisdier bij fysieke beperkingen of psychische aandoeningen. Wanneer de sociaal hulpverlener met een bredere blik 'achter de voordeur' komt, kan ook dierenwelzijnsproblematiek eerder gesignaleerd en aangepakt worden. Dit alles is vanuit het oogpunt van preventie. De gemeente zorgt voor een verbreding van de aandacht bij sociale hulpverleners middels informatie en trainingen en faciliteert ze om de problematiek rondom huisdieren op tijd te kunnen signaleren en bespreken met de burger. De hulpverlener weet wat de mogelijkheden zijn om adequaat te kunnen reageren op dierenleed en verminderd dierenwelzijn, zowel binnen de gemeente als landelijk.

De Dierenbescherming heeft al enkele jaren een Helpdesk Hulpverleners. Dit loket is speciaal ingericht voor hulpverleners uit het sociale domein die achter de voordeur komen en tijdens hun werk geconfronteerd worden met verminderd dierenwelzijn. Hulpverleners kunnen bij de Helpdesk Hulpverleners terecht voor advies en overleg.

5.2. Chippen

In de Wet dieren is een chipplicht voor honden opgenomen. Vanaf 1 april 2013 moeten alle pups binnen 7 weken na de geboorte verplicht gechipt en geregistreerd worden. De chipplicht draagt bij aan het tegengaan van illegale handel en fokkerij van honden en het opsporen van eigenaren in het geval van gevonden of gedumpte honden. Het chippen van katten is (nog) niet verplicht. Van alle honden die in het asiel komen gaat uiteindelijk 72 procent terug naar de eigenaar. Bij katten is dat slechts 13 procent. Waarschijnlijk doordat de eigenaar veelal niet via een chip kan worden gevonden.

Gezien de vele problemen met zwervkatten en verwilderde katten, zal de gemeente voorlichting geven over het belang van chippen en er bij bewoners op aandringen om hun kat te laten chippen. Elk jaar worden door verschillende dierenorganisaties, dierenartsen en dierenpeciaalzaken chipacties georganiseerd.

Actiepunt 15: De gemeente informeert burgers over het belang van chippen van katten zodat zij snel weer herenigd kunnen worden met hun baasje.

5.3. Agressieve honden

Zoals in alle gemeenten zijn ook in De Bilt gevallen bekend van bijtincidenten veroorzaakt door honden. De oorzaak van bijtincidenten is meestal een slechte opvoeding. Daarbij speelt de genetische aanleg van de hond een cruciale rol, in combinatie met inprenting en socialisatie. Inprenting (de eerste kennismaking met de mens) vindt vlak na de geboorte plaats. De socialisatie, het leren van maatschappelijke spelregels, volgt na acht à negen weken.

Met bijtincidenten moet zorgvuldig worden omgegaan. Zowel het slachtoffer, de hond als zijn eigenaar zijn hierbij gebaat. Een protocol kan helpen bij het adequaat omgaan met bijtincidenten. In dit protocol staat wat hondeneigenaren en slachtoffers kunnen doen na

een bijtincident. Zo kan een slachtoffer aangifte doen. De burgemeester kan vervolgens bepalen wat er met de hond gebeurt en bijvoorbeeld een aanlijn- en muilkorfgebod opleggen, de hond laten testen op agressie, de eigenaar adviseren of verplichten een cursus te volgen met de hond of de hond in beslag nemen.

Vaak worden honden na een aangifte in beslag genomen. Vanuit het oogpunt van dierenwelzijn zijn er echter ook andere oplossingen mogelijk, zoals een aanlijn- en muilkorfgebod of het volgen van een cursus. Wanneer er sprake is van een (vermoedelijk) agressief dier, kan een onafhankelijke gedragstest worden gebruikt om vast te stellen of een hond op straat gevaar oplevert.

Om bijtincidenten te voorkomen en het aantal terug te dringen, zal de gemeente informatie verspreiden over het houden van honden en aandacht vragen voor het volgen van gehoorzaamheidscursussen. Tegelijkertijd zal de gemeente de politie vragen om bijtincidenten te registreren. Dit levert inzicht op in de problematiek, wat het zoeken naar juiste oplossingen mogelijk maakt.

Actiepunt 16: De gemeente informeert burgers over het houden van honden en vraagt aandacht voor het volgen van gehoorzaamheidscursussen.

Actiepunt 17: De gemeente vraagt de politie om bijtincidenten te registreren om daarmee meer inzicht te krijgen in de problematiek. Dit kan mogelijk bijdragen aan het vinden van juiste oplossingen.

5.4. Kadavers van honden en katten

Als een gevonden dier dood is, is het een taak van de gemeente om het dier op te ruimen. Dit uit het oogpunt van de openbare orde en volksgezondheid (destructietaak). Op de gemeentelijke milieustraat staat een vrieskist, waarin alle dode dieren bewaard worden totdat een erkend destructiebedrijf ze ophaalt. De medewerkers registreren gevonden honden en katten door middel van een foto en een omschrijving. Deze gegevens worden naar Amivedi - stichting voor vermiste en gevonden dieren - gestuurd, die ze opneemt in haar databank.

Als het dier gechipt is, dan zoekt men contact met de eigenaar. De eigenaar bepaalt vervolgens of hij/zij het dier ophaalt of dat het dier mag worden opgeruimd. Dieren die niet zijn gechipt, worden minimaal 3 weken bewaard. Daarna worden ze in de kadaverbak gedeponeerd, waarna een destructiebedrijf de kadavers ophaalt.

5.5. Ouderen en huisdieren

Uit onderzoek blijkt dat huisdieren bijdragen aan het welbevinden van ouderen. Door een dier hebben mensen sociale contacten en een hond kan voor lichaamsbeweging zorgen. Wanneer de gezondheid van een oudere het niet meer toelaat om zelfstandig te wonen, roept dat de vraag op of het huisdier mee mag verhuizen naar een bejaarden- of verzorgingshuis. Uit onderzoek van de Landelijk Informatiecentrum Gezelschapsdieren (LICG) is gebleken dat gelukkig steeds meer verpleeg- en verzorgingshuizen huisdieren welkom heten.

Voor de eigenaar zelf en de betrokken partijen (familie, thuiszorg en medewerkers van het nieuwe huis van de oudere) is het niet altijd makkelijk om te beoordelen wat in het belang van het dier de beste keuze is. Enerzijds is het vooral voor oudere huisdieren moeilijk om ze te herplaatsen en anderzijds wil de oudere niet gescheiden worden van zijn of haar huisdier. De rol van de familie of het netwerk van de oudere is hier heel belangrijk. De familie kan besluiten om het dier op te vangen als het daarbij gebaat is.

De verzorgende instantie heeft vooral een belangrijke screeningstaak. Zij moeten kunnen beoordelen of het dier goed gehuisvest en verzorgd kan worden. Wanneer het welzijn van het dier in het nieuwe huis niet gegarandeerd kan worden, dient de verzorgende instantie te adviseren een nieuw huis voor het dier te zoeken.

Actiepunt 18: Er komt een inventarisatie van instellingen in gemeente De Bilt waar ouderen en huisdieren bij elkaar kunnen wonen en deze lijst wordt gepubliceerd op internet en in de lokale kranten.

Actiepunt 19: De gemeente bespreekt dierenwelzijn met zorginstellingen zoals thuiszorgorganisaties en verzorgings- en verpleeghuizen, waarin de volgende punten aan bod komen:

- Uitbreiding van het aantal huizen waar ouderen met hun huisdier welkom zijn;***
- Leggen van contact met familie of de Dierenbescherming wanneer wordt vermoed dat een dier niet de verzorging krijgt die het nodig heeft.***

5.6. Medische kosten voor dieren van uitkeringsgerechtigden

Het komt voor dat huisdieren eigenaren met een minimuminkomen om financiële redenen afzien van een dierenartsbezoek. Dit komt niet ten goede aan het welzijn van de dieren. In verschillende gemeenten gelden kortings- of vrijstellingsregelingen voor mensen met een minimuminkomen. Ook zijn er dierenartsenpraktijken die speciale tarieven hanteren voor eigenaren met een beperkt inkomen. Daar moeten de eigenaren dan wel bewijs voor aandragen.

Actiepunt 20: De gemeente onderzoekt de mogelijkheid om via de U Pas gerechtigden korting te verlenen op de dierenartskosten

6. Productie - en landbouwhuisdieren

Voor heel Nederland en dus ook voor de gemeente De Bilt geldt dat de agrarische sector en met name de veehouderij een groot aandeel levert aan de vervuiling met stikstof-verbindingen, die ten koste gaat van natuur, landschap en dierlijk leven. Om die reden dreigt de landelijke overheid nu met gedwongen onteigeningen van grootschalige veehouderij in de buurt van natuurgebieden.

Er zijn veehouders in onze gemeente die om die reden de vlucht naar voren hebben gemaakt en hun grootvee 'ophokken', dat wil zeggen dat melkvee of vleeskalveren jaarrond worden binnen gehouden. Dit is een onwenselijke ontwikkeling en verschillende voorbeelden laten zien dat het ook anders kan: zo laat de Hooierij in De Bilt hun Brandrode runderen grazen op een deel van het landgoed Sandwijck, ook nog eens een lust voor het oog.

De recente landbouwgeschiedenis heeft uitgewezen dat landelijke strengere voorschriften voor de veehouderij tot gevolg kunnen hebben dat op gemeentelijk niveau andere problemen ontstaan. Zo zag het [CBS](#) het aantal kippen in onze gemeente toenemen tot rond 70.000. Een keuze voor kippen of ander gevogelte kan echter betekenen dat de gevreesde vogelpest binnen de gemeente kan opduiken.

In ieder geval is op het gebied van dierenwelzijn m.b.t. landbouwhuisdieren nog heel veel winst te behalen. Daartoe zijn inmiddels ook diverse wetten en regelingen van kracht geworden (naast 'Wet dieren' bijvoorbeeld het 'Besluit houders van dieren'). Voor zover dieren worden gehouden als landbouwhuisdieren, d.w.z. voor de productie, zou er veel meer ruimte moeten zijn voor hun natuurlijke, soortelijke, gedrag, en daarmee wordt inmiddels op veel plekken geëxperimenteerd. Daarnaast zijn er inmiddels vele initiatieven om te komen tot een meer 'natuurinclusieve landbouw'.

Actiepunt 21: Er komen duidelijke bestemmingsregels en grenzen aan de groei van agrarische bedrijven.

Zeker in de zomerperiode lopen her en der paarden, runderen, schapen en geiten buiten, niet zelden in de volle middagzon en zonder voldoende drink- of verkoelend water. Elders in de gemeente lopen paarden jaarrond buiten, bij gebrek aan (enige) stalling, wind- en regenbescherming of op een kaalgevreten weiland.

Het komt voor dat de gemeente geen bouwvergunning verstrekt voor stallen of andere vormen van bescherming tegen de elementen, omdat men vreest voor 'verrommeling van het landschap'. De gemeente heeft hier echter een taak om de landbouwhuisdieren die het betreft te beschermen. Niet in de laatste plaats omdat ze verantwoordelijkheid draagt voor een ordentelijk en beschaafd bedrijfsleven binnen haar grenzen. Daar hoort zorg voor het welzijn van de landbouwhuisdieren zeker bij.

Actiepunt 22: er komt een duidelijk aanspreekpunt binnen de gemeente voor verdenkingen en overtredingen ten aanzien van het dierenwelzijn.

Actiepunt 23: In de geest van de Omgevingswet hanteert de gemeente bij initiatieven van eigenaren het principe 'ja, mits', dat wil zeggen dat wordt gezocht naar mogelijkheden ter bevordering van het welzijn van de dieren.

De gemeente kan hierin bijvoorbeeld optrekken met de Agrarische Natuurvereniging en andere belangenbehartigers zoals Dierenlot, Dierenbescherming, Stichting Zeldzame Landbouwhuisdieren, Landschap Erfgoed Utrecht (LEU), het Utrechts Landschap of de landwinkel de Hooierij, aandeelhouder van het project Brandrode runderen op landgoed Sandwijck. De ANV is gespecialiseerd in het traceren van doelgerichte subsidiepotten zoals die van 'kleine landschapselementen', waarmee weilanden op authentieke wijze kunnen worden heringericht. Daarbij dient er, met name in uitgestrekte veenweidegebieden wel voor gewaakt te worden dat dit niet leidt tot extra verblijfplaatsen voor kraaien, eksters en andere predatoren van weidevogels.

7. Blijvend op de agenda

7.1 Bewonersinitiatieven ondersteunen

Niet alleen de gemeente wil het goede voorbeeld geven, ook in de diverse kernen van de gemeente De Bilt ontplooiën bewoners initiatieven die te maken hebben met dieren en dierenwelzijn. Wij pleiten ervoor dat de gemeente dergelijke initiatieven ondersteunt, niet met geld, maar waar nodig wel met de inzet van uren.

Actiepunt 24: De gemeente ondersteunt initiatieven uit de samenleving die het dierenwelzijn in De Bilt bevorderen waar nodig met uren.

7.2. Bedrijfsrestaurant Jagtlust

Het is belangrijk dat de gemeentelijke organisatie het goede voorbeeld geeft, ook op het gebied van het kopen en eten van duurzame producten. In de aanbesteding voor de cateringservice van het bedrijfsrestaurant speelt dierenwelzijn tot nu toe nauwelijks een rol. Indien het restaurant na de coronaperiode weer open gaat, pleiten wij voor het vergroten van het aanbod van biologische, duurzame en vegetarische producten. In navolging van het bedrijfsrestaurant van USP Bilthoven kan bijvoorbeeld de Meatless Monday worden overwogen.

Actiepunt 25: In de bedrijfskantine wordt bij het bepalen van het assortiment rekening gehouden met dierenwelzijn door het aandeel diervriendelijke producten (met het Beter Leven keurmerk van de Dierenbescherming) te maximaliseren.

7.3. Klimaatadaptatieplan: gezonde waterstand

Op aandrang van de georganiseerde landbouw hebben de diverse waterschappen, het grond- en oppervlaktewater decennialang kunstmatig laag gehouden ten behoeve van de (melk)veehouderij. Dat heeft ertoe bijgedragen dat het veenweidegebied van onze gemeente steeds sneller verdroogt en dat een deel van het dierlijk en plantaardig leven aldaar, wordt verdreven of verdrongen. En dat nog los van de gevolgen voor het klimaat door het vrijkomen van CO₂.

Op 30 november 2021 koos de gemeenteraad voor een ‘ambitieuze’ klimaatadaptiestrategie en bij de verdere uitwerking daarvan – in samenwerking met de betrokken waterschappen – is het van belang om ook aandacht te schenken aan de hier genoemde aspecten.

8. Communicatie en bewustwording

8.1 Natuur- en milieueducatie

De gemeentelijke inzet op het gebied van natuur- en milieueducatie is beperkt. Uiteraard zijn de scholen op dit gebied wel actief en zij kunnen een beroep doen op materialen van de Omgevingsdienst Regio Utrecht (ODRU).

Ook de kinderboerderijen in Maartensdijk en Bilthoven spelen op dit gebied een rol door kinderen bewust te maken van de natuur en het dierenwelzijn en hen enthousiast te maken voor de natuur met als achterliggende gedachte dat ze dan ook beter met hun leefomgeving om zullen gaan. En verder organiseren IVN De Bilt e.o. en het Utrechts Landschap regelmatig kindernatuuractiviteiten.

8.2. Gemeentenieuws

In de plaatselijke huis-aan-huisbladen publiceert de gemeente regelmatig over zaken die gerelateerd zijn aan het welzijn van dieren. Daar zijn we blij mee, maar we willen wel dringend vragen om daarin niet langer termen te hanteren als 'onkruid' en 'ongedierte'. Eerder hebben we al uitgelegd dat ieder kruid en ieder 'gedierte' een rol vervult in het ecosysteem. Wel is het terecht om aandacht te schenken aan diervriendelijke manieren voor het bestrijden van overlast, waarbij de nadruk ligt op preventie.

Actiepunt 26: op de pagina Gemeentenieuws wordt ook aandacht geschonken aan de overlast door het gebruik van ballonnen en aan de preventie m.b.t. zwerfafval.

Actiepunt 27: De gemeente communiceert een aantal keren per jaar over kleine ruimtelijke ingrepen in relatie tot dierenwelzijn en de verplichtingen die bewoners hebben conform de Wet natuurbescherming.

9. Tot slot

Met de totstandkoming van het dierenwelzijnsbeleid zet de gemeente een belangrijke stap in het verder verbeteren van het dierenwelzijn in De Bilt. De komende jaren zal gewerkt worden aan het uitvoeren van de acties, zoals genoemd in de nota.

Actiepunt 28: Twee jaar na vaststelling zal het college de raad informeren over de voortgang van de uitvoering.